

FINAL CUT

PRO X Grunder

DOCENDO

Final Cut Pro X Grunder

Copyright © Docendo AB

Detta verk är skyddat av upphovsrättslagen. Kopiering, utöver lärares rätt att kopiera för undervisningsbruk enligt BONUS-avtal är förbjuden. BONUS-avtal tecknas mellan upphovsrättsorganisationer och huvudman för utbildningsanordnare, exempelvis kommuner/universitet.

Våra böcker och tillhörande produkter är noggrant kontrollerade, men det är ändå möjligt att fel kan förekomma. Vi tar gärna emot förbättringsförslag.

Produkt- och producentnamnen som används i boken är ägarens varumärken eller registrerade varumärken.

Tryckeri: Elanders - Fälth & Hässler, Sverige 2013
Första upplagan, första tryckningen

ISBN: 978-91-7531-005-3
Artikelnummer: 3089

Författare: Anna Cnattingius

Omslag: Malina Andrén

Innehållsförteckning

Förord	6	4 Ljud	33
I Presentation av arbetsytan	7	Projekttinställningar.....	33
Arbetsyta.....	7	Stereo eller surround.....	33
Verktysraden.....	8	Om ljudvolymmätaren	34
2 Skapa projekt	9	Absoluta och relativa ljudnivåer.....	34
Skapa ett Event	9	Arbeta med ljudet i tidslinjen	35
Hämta in material	9	Ändra utseende på klippen i tidslinjen.....	35
Skapa favoritmappar	10	Olika sätt att sänka/höja ljudnivåer	35
Importera från kamera med hårddisk eller minneskort.....	11	Sänka eller höja en del av ett klipps ljud.....	36
Importera från band	13	Påverka ljudet i inspektorfönstret.....	36
Camera Archive	14	Upp-/ nedtoningar	36
Filhantering.....	14	Crossfade	37
Transcode media.....	15	Olika sorters övergångar.....	37
Klippbiblioteket/Event Browser	15	Loopa uppspelning	38
List View	16	Zooma i tidslinjen.....	38
Filmstrip View	16	Separera ljud och bild i tidslinjen.....	39
Project Window	17	Klipp med flera ljudspår.....	39
Skapa en ny tidslinje (Project)	17	Show Reference Waveform.....	41
Ändra en tidslinjes inställningar.....	18	Placering av ljud	41
Spela i helskärmsläge	19	Arbeta med stereoeffekter	41
Två skärmar	19	Panorera ljud med keyframes.....	42
3 Börja klippa	20	Spela in en berättarröst.....	43
Spela klippen i eget fönster	20	Synkronisera ljud och bild	44
Spela klippen i Browsern.....	20	Synkronisera med markör	45
Skimming.....	21	5 Skapa text.....	46
Klippens längd	21	Skapa egen text	46
Sätta in- och utpunkt.....	21	Inspektorfönstret.....	47
Favoriter	22	Animerad text.....	50
Reject.....	23	Animerade textmallar	50
Lägga klipp i tidslinjen.....	24	Skapa egen animering.....	50
Append-edit.....	25	Ångra en inställning.....	51
Insert-edit.....	25	6 Mer om klippning.....	52
Connected Clip	26	Övergångar	52
Overwrite och Replace.....	26	Skapa övertoning	53
Redigera i tidslinjen.....	27	Övertoning på endast bilden	53
Gap.....	29	Ändra klippunkter.....	54
Rakbladet	30	Kopiera en övergång.....	54
Precisionsklippbordet (Precision Editor).....	31	Lägga flera övergångar samtidigt.....	54
Snapping.....	32	Inställningar för övergångar	55
Hitta ett klipp i klippbiblioteket.....	32	Ändra standardinställningen.....	55
Symboler för första och sista rutan.....	32	Secondary Storylines.....	55
		Skapa en Secondary Storyline.....	56
		Bryta upp en Storyline	56

Övergångar och Connected klipp.....	56	Stylize.....	84
Låsa upp ett Connected Clip.....	57	Tiling (betyder lägga tegeltak på engelska).....	84
Override Connection.....	58	Kopiera inställningar.....	85
Compound Clip.....	58	9 Färgkorrigering.....86	
Redigera ett Compound Clip.....	59	Automatisk korrigering av färg och kontrast.....	86
Lösa upp ett Compound Clip.....	59	I Browsersn.....	87
Auditions.....	60	I tidslinjen.....	87
Preview Auditions.....	60	Video Scopes.....	89
Lägga till ett klipp i en Audition.....	61	Histogram.....	89
Ta bort ett klipp ur ett auditionklipp.....	61	Vectorscope.....	89
Ändra första klipp i en Audition.....	61	Waveform monitor.....	90
Preroll-funktionen.....	62	Korrigera ett klipp.....	92
Solo.....	62	Color Board—Exposure.....	92
Dölja klipp.....	62	Color Board—Color.....	93
Använda flera tidslinjer/Projects.....	63	Color Board—Saturation.....	94
Klistra in som Compound Clip.....	64	Mer om färgkorrigering.....	94
Frysruta.....	64	Kopiera en korrigering.....	95
Frysruta från ett klipp i klippbiblioteket.....	65	Secondary Color Correction.....	96
Frysruta med Hold.....	65	Shape Mask.....	96
Ändra hastighet på ett klipp.....	66	Color Mask.....	97
Markeringsram.....	67	Olika färgkorrigeringar i samma klipp.....	99
Spela baklänges.....	67	Animera färgkorrigering.....	99
Video Quality.....	68	Med övertoning.....	99
7 Transform, Crop & Distort.....69		Använda keyframes.....	99
Transform.....	69	Ta bort keyframes.....	100
Inställningar i inspektorfönstret.....	69	Navigera mellan keyframes.....	100
Crop.....	71	Spara färgsättning.....	100
Mer om Ken Burns-verktyget.....	71	10 Ljudeffekter.....101	
Skapa rörelse i ett klipp med hjälp av keyframes.....	73	Olika kategorier ljudeffekter.....	103
Distort.....	73	I. Distortion/Förvrängning.....	103
Dra rörelse för hand.....	74	II. Echo/Eko.....	103
Spacial Conform — olika bildformat i projekt.....	75	III. EQ/Equalizer.....	103
8 Videoeffekter.....76		IV. Level/Dynamik.....	104
Bild i bild-effekter.....	76	V. Modulation.....	104
Keying.....	76	VI. Spaces.....	104
Keyer (Chroma Key).....	77	VII. Specialized.....	105
Luma keyer.....	81	VIII. Voices.....	105
Mer om videoeffekter.....	82	Multimeter.....	106
Basic.....	82	Compressor.....	107
Blur.....	82	Limiter.....	108
Distortion.....	82	Channel EQ.....	109
Keying.....	83	DeEsser.....	111
Light.....	83	PlatinumVerb och Space Designer.....	112
Looks.....	83		

11 Surroundljud.....	114	14 Exportera material	140
Vilket ljud i vilken högtalare?.....	114	Add Destination.....	140
Skapa projekt med surroundljud.....	115	Exportera en filmfil	141
Ändra inställningar i redan skapat projekt.....	116	Exportera till Facebook, YouTube och Vimeo	143
Ljudnivåmätaren.....	116	Bundle — Exportera flera format samtidigt	144
Lägga surroundljud.....	116	Exportera till Compressor	145
Surround Panner.....	117	Exportera som DVD	145
12 Organisera material	118	Öppna projekt från Final Cut Pro 7	147
Nyckelord — Keywords.....	118	Från FCPX till Final Cut Pro 7	149
Sudda Keywords	119	Från FCPX till ljudprogrammet Pro Tools	149
Markörer	119	Projekthantering	149
Markörer för information och kommentarer.....	119	Kopiera ett helt filmprojekt.....	149
Flytta markör.....	120	Flytta Events och Projects	151
Hoppa mellan markörerna	120	Slå ihop Events.....	151
Söka i materialet.....	121	Consolidation — ihopsamling.....	152
Skapa nya klippssamlingar	121	Återskapa länkar	153
Namnge klipp	122	Återskapa länkar i tidslinjen	155
Metadata.....	124	Support	155
Källmetadata	124	Tänk på.....	155
Automatisk analys vid import	125	Slänga preferensfiler	155
Analysera redan importerat material	125	Apples egen support.....	156
Ändra uppgifter i inspektorfönstret	126	15 Kortkommandon	157
Ta bort rubriker	127	Arbeta med kortkommandon i Final Cut Pro X.....	157
Skapa egna rubriker.....	127	Tangentbordet.....	157
Spara dina inställningar.....	128	Visning av fönster (de flesta kommandon öppnar och stänger fönstret).....	157
13 Viktiga funktioner i FCPX.....	129	Verktyg	158
Flerkameraredigering	129	Gradering av klipp i Browsern.....	158
Skapa ett Multicam Clip	129	Navigering i Browsern.....	158
Visa Multicam Clip.....	130	Navigering i tidslinjen	158
Redigera Multicam Clip	131	Redigering i tidslinjen	159
Byta ut klipp i tidslinjen.....	132	Sakregister	160
Background Task Window.....	133		
Rendering	133		
Generators	134		
Lägga en Generator i tidslinjen	134		
Ändra inställningar	135		
Timecode.....	135		
Counting	135		
Placeholder	136		
Themes	136		
Tidslinjens index.....	136		
Roles.....	137		
Skapa subroles	137		
Exportera filmen	139		

8 Videoeffekter

I Final Cut Pro X finns en rad inbyggda effekter. Du kommer åt dessa genom att klicka på effektsymbolen i verktygsraden, eller kortkommando **Cmd + 5**. Längre fram i det här kapitlet finns en genomgång av olika kategorier av videoeffekter. Ljudeffekter finns i ett kapitel för sig.

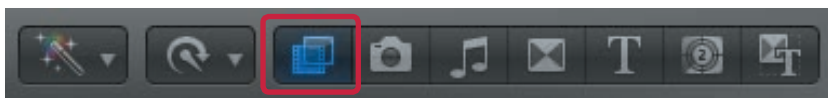

Bild i bild-effekter

I Final Cut X kan du lätt lägga en bild på en annan bild och på så sätt komponera nya bilder. Då arbetar du med flera lager av klipp i tidslinjen.

Keying

Under rubriken Keyer finns det fyra effekter att välja mellan som fungerar på olika sätt. Med **Image Mask** och **Mask** kan man med hjälp av en mask lägga ett eller flera klipp på varandra.

Effekten **Keyer** utgår från en färg. Effekten kallas ofta Chroma Keyer. Då väljer man att göra en viss färg i förgrundsbilden 100 % genomskinlig och på så sätt går det att lägga förgrunden mot en annan bakgrundsbild.

Luma Keyer arbetar med luminansen, med andra ord graden av ljus och mörker i en bild. Där utgår standardinställningen från svart, men det går även att göra den allra ljusaste delen genomskinlig, med andra ord keya på det som är vitt i bilden.

Keyer (Chroma Key)

Väderleksprognoserna på TV är gjorda med den här effekten. Meteorologen står mot en grön bakgrund och keyas in över väderkartorna. Blått eller grönt är de vanligaste färgerna som används vid Chroma Key. Vilken färg man använder beror givetvis på förgrundsobjektet. Skulle det i förgrunden förekomma grön färg, fungerar naturligtvis inte så kallad green screen. Generellt anses just grönt vara att föredra.

Chroma Key

För att lyckas med Chroma Key ska materialet helst vara okomprimerat. Ett format som DV är komprimerat 1:5 och kan inte ge Chroma Key av högsta kvalitet. Men för att få så bra resultat som möjligt är det viktigt att tänka på följande saker vid inspelning:

- Se till att ha ett visst avstånd mellan förgrund och bakgrund (1,5–3 meter). Då är det lättare att undvika skugga på bakgrunden, och dessutom färgas inte förgrunden av bakgrunden.
- Bakgrunden (helst blå eller grön) ska vara jämn och slät. Och det är dessutom viktigt att den får en jämn belysning.
- Ljuset ska vara så starkt att ingen förstärkning av videosignalen behövs, med andra ord inget gain ska behövas.
- Förgrunden (det som ska keyas in) ska ha samma ljusvärde som bakgrunden.

Använda keyer

Här ska en leksaksekorre keyas in i ett klipp med en levande ekorre som får en hasselnöt.

1. Markera Green Screen-klippet i tidslinjen.
2. Tryck **Cmd + 5** för att öppna **Effektbiblioteket**.

3. Gå till kategorin **Keying** och gå vidare till effekten **Keyer**.
4. Dubbelklicka i frimärksrutan av effekten, så läggs den på klippet.

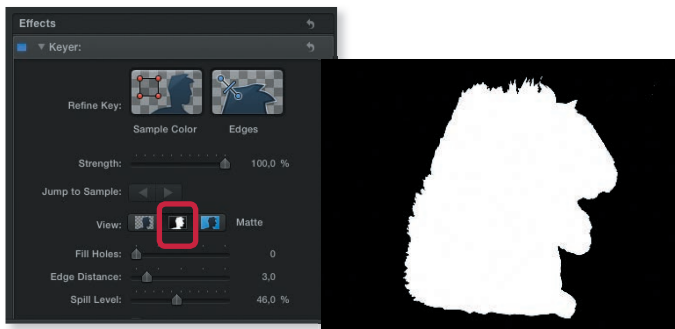
Nu ska resultatet synas i monitorfönstret.

Förbättra resultatet

För att justera effekten markerar du klippet i tidslinjen och öppnar inspektorfönstret, kortkommando **Cmd + 4**. Genom att lägga på Keyer-effekten har den gröna bakgrunden nu tagits bort.

För att se hur väl programmet har lyckats med att ta bort bakgrunden kan du gå till **Matte View** som är rutan i mitten i inspektorfönstret.

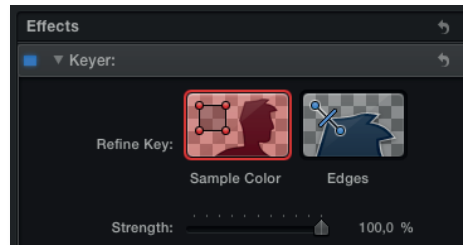
Allt som är svart i bilden är genomskinligt, vilket betyder att den underliggande bilden syns till 100 %. Allt som är helt vitt är icke-genomskinligt, det vill säga det är green-screen bilden.

Om några partier är grå visar det att här är green-screen bilden delvis genomskinlig. Det innebär att sådana partier kräver mer arbete för att effekten ska bli lyckad.

Keya bort en färg för hand

Om ganska mycket av bilden blir grå i **Matte View**, kan det vara vits att ta bort färgbakgrunden med egna inställningar. Då gör du så här:

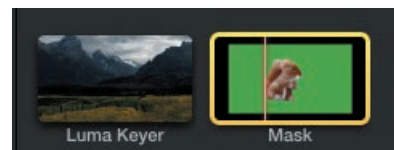
1. Dra **Strength-regeln** från 100 % till 0 %. Då ser du endast originalet, med andra ord green-screen bilden.
2. I **Refine Key**-rutan, klicka på **Sample Color**.
3. Nu har du aktiverat färgväljaren. Gå till Viewern och gör en markeringsram så nära objektet som möjligt.
4. Nu ska bakgrunden försvinna. Om du i Matte-läge märker att delar av bakgrunden är gråaktig (ofta beror det på ojämnbelysning), kan du göra flera markeringsramar och på så sätt ringa in ett större område av den färg som ska bort.

Använda garbage mask

För att underlätta arbetet kan det vara idé att först göra en så kallad garbage mask runt objektet som ska keyas in. Då skär du bort så mycket av bakgrunden som möjligt innan du börjar finjustera.

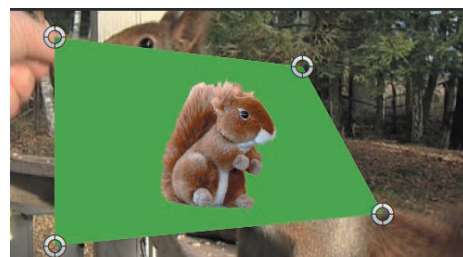
1. Se till att klippet är markerat i tidslinjen.
2. Gå till **Effektfönstret** och dubbelklicka på effekten **Mask**.

Nu dyker fyra hörn upp på bilden i monitorn.

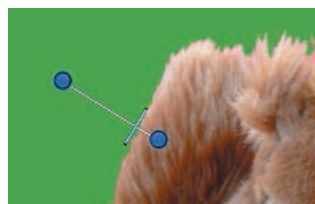
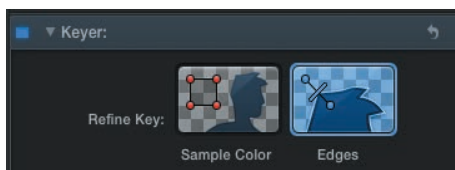
3. Skapa masken med hjälp av hörnen. Om objektet rör sig mycket, var noga med att objektet hela tiden finns inom masken.

För bästa resultat bör du se till att Keyer-effekten hamnar ovanpå Matte-effekten i inspektorfönstret.

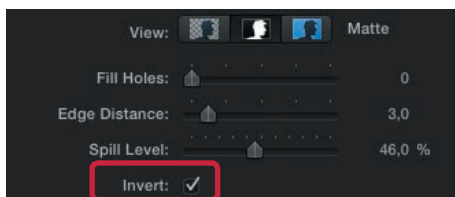

Finjustera med Edges

Aktivera **Edges** genom att klicka i rutan. Edges är till för att finjustera detaljerna i kanterna hos objektet. Det kan till exempel vara hår. Då sätter du verktyget Edges ena punkten i objektet och den andra punkten i det som blir genomskinligt. Då bildas en linje med ett handtag. Handtaget ska du placera så att det ligger precis mot ytterkanten av objektet där övergången behöver finjusteras.

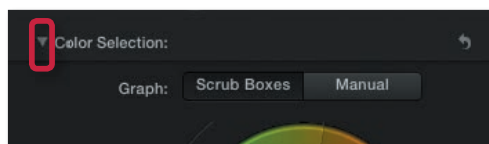

- **Fill Holes:** Här fyller du lätt i förgrunden i **Matte**-läge så att inga grå områden finns kvar.
- **Edge Distance:** Putsar kanten på förgrunden. Här är det små justeringar som gäller.
- **Spill Level:** Arbetar med komplementfärgen till den färg som keyas bort. Så om bakgrunden, det vill säga det gröna från green screenen, reflekteras på delar av objektets kanter kan man med Spill Level byta ut de gröna pixlarna mot komplementfärgen magenta.
- **Invert:** Det kan hjälpa att trycka på Invert när du är i Matte-läge. Då ser du ganska tydligt vilka problemen är och kan arbeta utifrån detta.

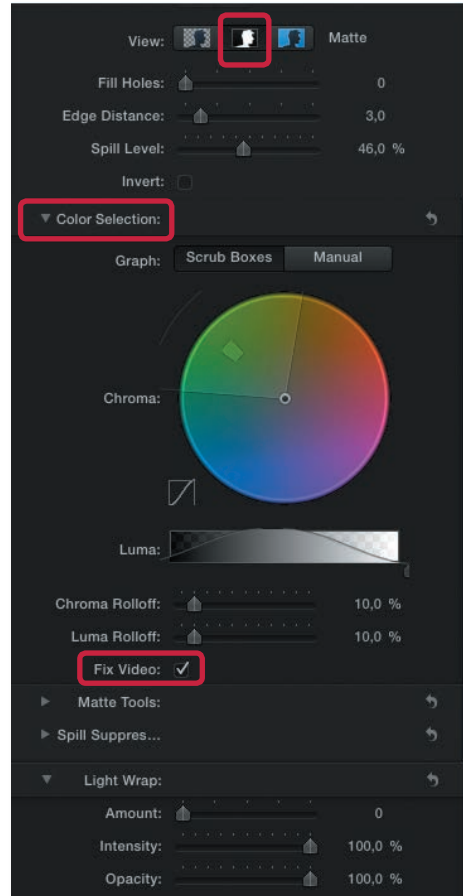

Finjustera med Color Selection

Under **Color Selection** kan du påverka färgskalan som används vid keyningen och på så sätt försöka få jämnare kanter. Det är bäst att vara i **Matte**-läge när du arbetar med Color Selection. Klicka på triangeln till vänster så öppnar sig **Color Selection**.

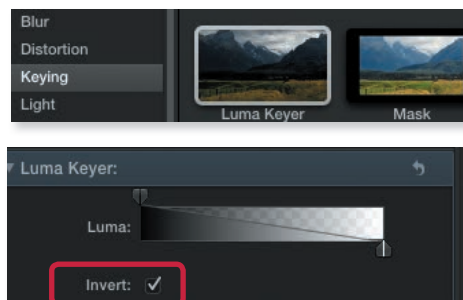
- Om du drar den högra kanten av tårtbiten i färghjulet åt höger ökar färgomfånget för keyningen.
- Ju närmare noll regeln för **Chroma Rolloff** står, desto mer detaljer kommer du att se i matte-läget.
- **Luma**-kurvan visar graden av ljushet, luminansen hos pixlarna som påverkas av keyningen. De två reglarna Chroma Rolloff och Luma Rolloff fungerar på likartat sätt. De påverkar båda mjukheten i övergången mellan keyade och okeyade pixlar. Chroma fokuserar på färg, medan Luma på luminansen.
- Om du arbetar med hårt komprimerad video med begränsad färginformation som till exempel DV, bör du välja **Fix Video**.
- Med **Light Wrap** kan du få delar av bakgrundsbildens färg att reflekteras mot förgrunden, för att på så sätt få en naturligare slutbild.

Luma keyer

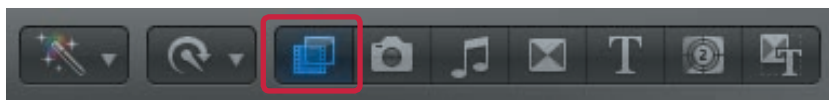
Om du har en bild (oftast stillbild), som till exempel har en vit bakgrund, kan du använda dig av effekten **Luma Keyer** under kategorin Keyer för att få bort den vita bakgrunden. Fönstret påminner om Keyer-fönstret, men istället för att keya bort en viss färg, är det luminansen man arbetar med.

Standardinställningen utgår från att ta bort de mörkaste pixlarna, det vill säga en svart bakgrund. Om du vill ha bort en mycket ljus bakgrund, måste du därför välja **Invert**.

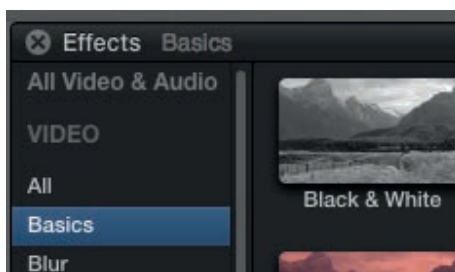
Mer om videoeffekter

Det finns åtta olika kategorier inbyggda videoeffekter. Tryck **Cmd + 5** för att öppna effektfönstret, eller klicka på symbolen i verktygsraden.

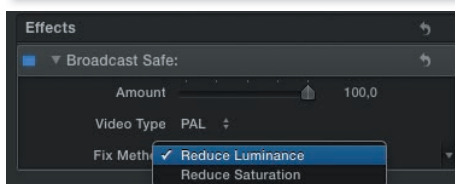

Basic

Här hittar du en rad olika effekter som **Black & White** som gör om ett klipp i färg till svartvitt. Samma effekt uppnås ju om man i inspektorfönstret under Color Correction drar ner Saturation i botten.

Här finns **Broadcast Safe** som ser till att ett klipp inte har vitt som överstiger 100 % eller svart som är lägre än 0. Här går det även att se till att färgernas intensitet inte överstiger rekommenderade värden med **Fix Method: Reduce Saturation**.

Blur

Blur betyder ju oskärpa på engelska och här finns flera oskärpefilter. **Gaussian** är det filter som mest liknar vanlig oskärpa. Här går det till exempel att med hjälp av keyframes låta ett klipp börja i oskärpa för att sedan bli alltmer skarpt.

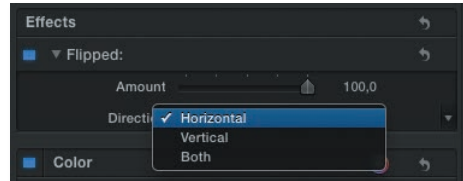
Bland oskärpefiltren finns även **Sharpen** som ju betyder vässa. Med det filtret går det att försöka få ett aningen suddigt klipp skarpare.

Distortion

Effekterna i den här kategorin förvränger en bild på olika sätt.

Med **Crop & Feather** går det att beskära en bild och göra bildens kanter allt suddigare och genomskinliga.

Här finns effekten **Flipped** som du använder om du behöver spegelvända en bild eller vända den upp och ner.

Med effekten **Water Pane** ser det ut som om klippet är filmat genom en fönsterruta i regn.

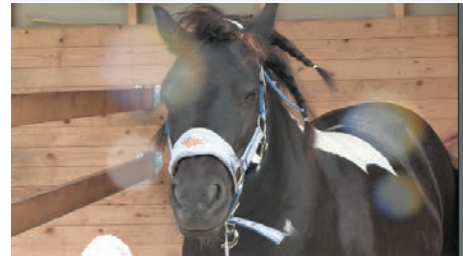

Keying

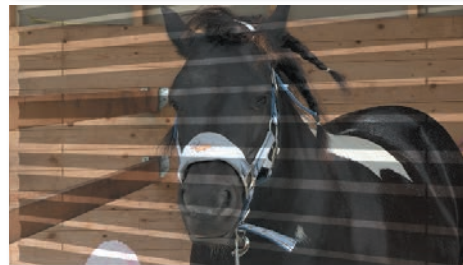
Se början av detta kapitel.

Light

Här finns en rad olika ljuseffekter. **Artifacts** och **Bokeh Random** efterliknar ljusreflexer som slår in i ett kameraobjektiv.

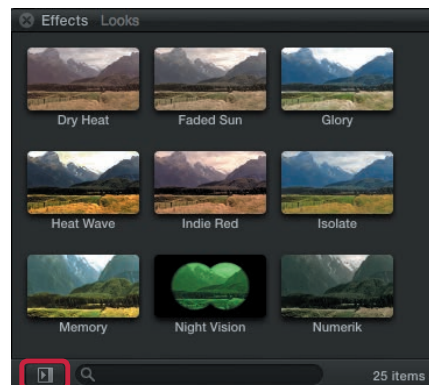
Effekten **Shadows** lägger på skuggan av en persienn på bilden.

Looks

Om du till exempel vill att din film ska ha en viss "look" eller stil, har du 25 förinställda effekter att välja på. Med klippet markerat, behöver du endast skimma över frimärksbilden av effekten för att se hur det blir. Vill du se fler effekter samtidigt, kan du gömma listan till vänster genom att trycka på knappen längst ner till vänster.

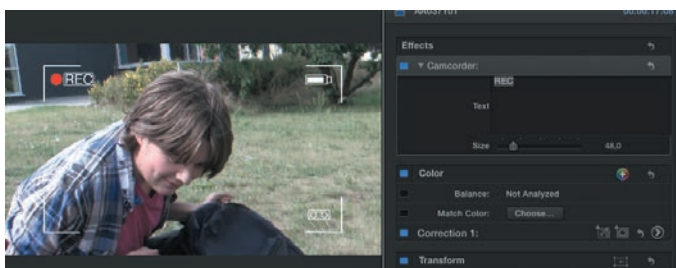
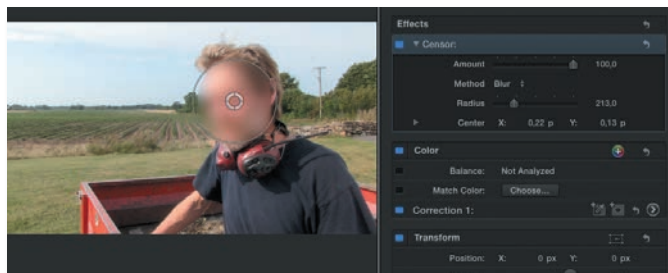
Om du fastnar för en effekt, kan du alltid ändra inställningarna i inspektorfönstret så att du får precis som du vill ha det. De filter som finns under kategorin Looks förändrar framförallt färgerna i klippet.

Styleize

Under Styleize finns effekter som arbetar med ytskikt, grafik och animation. Här finns två effekter som efterliknar smalfilm: **Aged film** och **Super 8mm**.

Med effekten **Censor** kan du skugga en persons ansikte. Med hjälp av keyframes kan du sedan få masken att följa personen.

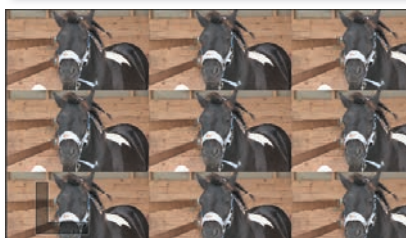
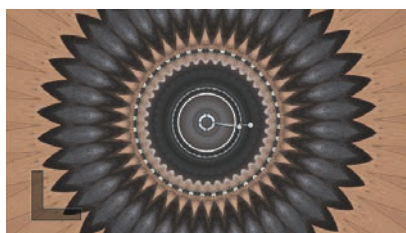
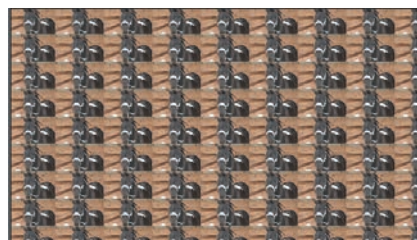

Med **Camcorder** kan du få bilden att se ut som den kommer från en videokameras sökare. Du kan byta ut ordet **REC** och skriva in vilken text du vill.

Tiling (betyder lägga tegeltak på engelska)

Under rubriken **Tiling** finns det fyra effekter. Med **Kaleidoscope** kan klippet av hästen bli så här:

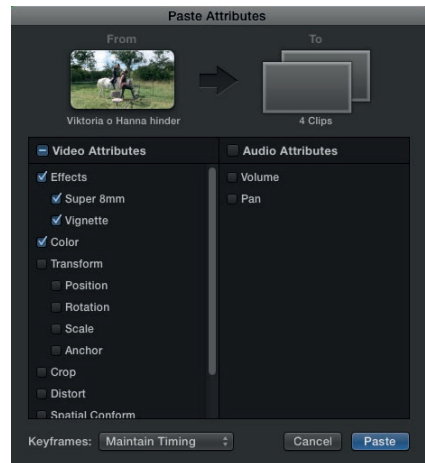
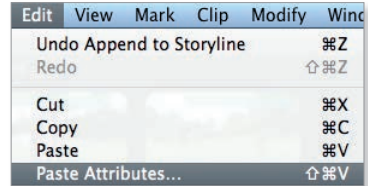
Med effekten **Tile** går det att få många rutor med samma klipp.

Kopiera inställningar

Har du gjort inställningar på ett klipp kan du lätt föra över dem till andra klipp. Det kan vara effekter som du har lagt på, färgkorrigering eller förändringar av bildens storlek gjorda med verktyg som Distort eller Crop. För att föra över inställningar från ett klipp till ett eller flera andra klipp gör du så här:

1. Markera klippet vars inställningar du vill kopiera.
2. Tryck **Cmd + C** för Copy, eller meny **Edit, Copy**.
3. Markera klippet som ska få de nya inställningarna. Vill du ha samma inställningar på många klipp, markerar du dem genom att **Cmd**-klicka på dem. Om de ligger tillsammans kan du dra en markeringsram runt dem.
4. Gå till meny **Edit, Paste Attributes...**
5. Nu får du upp ett fönster med många val. Här prickar du för de inställningar som du vill kopiera och klickar på **Paste**. Sedan är det klart.

Kopiera samtliga inställningar

Vill du kopiera samtliga gjorda inställningar från ett klipp till ett annat kan du välja **Edit, Paste Effects** (istället för Paste Attributes...). Här kan du inte välja ut vissa inställningar, utan allt kopieras över.

FINAL CUT PRO X Grunder

Final Cut Pro X från Apple är ett avancerat och kreativt program för film-redigering. I boken får du bland annat lära dig hur du läser in material, redigerar film och organiserar projekt. Du kommer även att gå igenom hur du exporterar din färdiga film som dvd, till internet eller som film-fil. I kapitlet ljudbearbetning förklaras utförligt flera av de ljudfilter som ingår i Final Cut Pro X, till exempel EQ och Compressor. Du lär dig att lägga surroundljud, färgkorrigera och använda filter som Chroma Key.

I boken varvas teoridelar med steg för steg-beskrivningar som är lätta att följa. I tillämpningsuppgifterna får du arbeta självständigt och pröva dina nyvunna kunskaper. Övningsfilerna till boken laddar du ner utan kostnad från vår webbplats docendo.se.

ISBN 978-91-7531-005-3

9 789175 310053

DOCENDO